

Sygn. akt V KK 378/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 stycznia 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Henryk Gradzik (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Wiesław Błuś

SSA del. do SN Jacek Błaszczyk

Protokolant Anna Kowal

przy udziale prokuratora Prokuratury Generalnej Barbary Nowińskiej,
w sprawie **T. W.**

skazanego z art. 205 § 1 kk z 1969 r.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 18 stycznia 2013 r.,

kasacji, wniesionej przez Rzecznika Praw Obywatelskich

od wyroku Sądu Okręgowego

z dnia 29 września 2011 r.,

utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego

z dnia 21 kwietnia 2011 r- w częściach dotyczących zobowiązania skazanego do
naprawienia szkody na rzecz Zakładu Automatyki Przemysłowej E. s.c. J. i H. W.;

**1. uchyla wyrok Sądu Okręgowego w W. w zaskarżonej części
oraz utrzymane nim w mocy orzeczenie Sądu Rejonowego w
zakresie w jakim nałożono na skazanego obowiązek naprawienia
szkody na rzecz Zakładu Automatyki Przemysłowej E. s.c. J. i H.
W.;**

**2. kosztami sądowymi postępowania kasacyjnego obciąża
Skarb Państwa.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 21 kwietnia 2011r., Sąd Rejonowy uznał oskarżonego T. W. za winnego tego, że w okresie od lipca 1997r. do lipca 1998r. doprowadził Zakład Automatyki Przemysłowej . s.c. do niekorzystnego rozporządzenia mieniem w ten sposób, że wprowadził w błąd H. W. co do zamiaru zapłaty za wykonanie projektu instalacji elektrycznych, sterowania i AKPiA hali MRT na terenie Firmy /.../, po czym po uzyskaniu projektu nie zapłacił za wykonany projekt kwoty 73810 zł, czym działał na szkodę H. W. i J. W. – tj. popełnienia przestępstwa z art. 205§1 dkk przy uwzględnieniu art. 4§1 kk i za to na podstawie art. 205§1 dkk wymierzył mu karę roku pozbawienia wolności.

Tymże wyrokiem T. W. został skazany za inny jeszcze występki z art. 205§1 kk na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności, a łączną karę pozbawienia wolności wymierzono mu w rozmiarze 1 roku. Wykonanie tej kary warunkowo zawieszono na 2 lata.

Na podstawie art. 75§2 pkt 1 dkk zobowiązano oskarżonego do naprawienia w całości szkody wyrządzonej przestępstwami, między innymi przez zapłatę na rzecz Zakładu Automatyki Przemysłowej E. s.c. J. i H. W. kwoty 73810 zł w terminie roku od uprawomocnienia się orzeczenia.

Powyższy wyrok zaskarżył w całości oskarżony T. W. W apelacji podniósł, między innymi, zarzut naruszenia przepisów postępowania, które miało wpływ na treść wyroku, tj. art. 415§5 kpk, przez bezzasadne zobowiązanie go do naprawienia szkody wyrządzonej Zakładowi Automatyki Przemysłowej E. s.c. J. i H. W. poprzez zapłatę kwoty 73810 zł, podczas gdy o jej zapłacie na rzecz tego podmiotu orzekł już prawomocnie Sąd Okręgowy w W. wyrokiem z dnia 4 marca 2003r. sygn. X GC ..., zasądzając wymienioną kwotę wraz z odsetkami od E. Sp. z o.o. Skarżący wniósł w tym zakresie o zmianę wyroku i uchylenie orzeczenia zobowiązującego do naprawienia szkody.

Wyrokiem z dnia 29 września 2011r., Sąd Okręgowy utrzymał w mocy zaskarżony wyrok, uznając apelację za oczywiście bezzasadną.

Rzecznik Praw Obywatelskich na podstawie art. 521 kpk wniósł kasację od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w W. Zaskarżył wyrok na korzyść skazanego w zakresie, w jakim utrzymano w mocy orzeczenie Sądu I instancji, nakładające na T. W. na podstawie art. 75§2 pkt 1 kk z 1969 r. obowiązek naprawienia szkody wyrządzonej przestępstwem, przez zapłatę na rzecz Zakładu

Automatyki Przemysłowej E. s.c. J. i H. W. wymienionej wyżej kwoty w terminie roku od uprawomocnienia się orzeczenia.

Skarżący zarzucił rażące naruszenie prawa karnego procesowego, mające istotny wpływ na jego treść, tj. art. 415§5 zdanie drugie kpk, polegające na tym, że Sąd II instancji utrzymał w mocy wyrok Sądu I instancji w zakresie, w jakim ten nałożył na oskarżonego obowiązek naprawienia szkody wyrządzonej przestępstwem na rzecz wskazanego podmiotu gospodarczego, wskutek niezasadnego uznania, że spełnione były warunki do orzekania o tym obowiązku, podczas gdy było to zabronione treścią tego przepisu, gdyż o tym roszczeniu majątkowym orzeczono prawomocnie w postępowaniu, które toczyło się przed Sądem Okręgowym pod sygnaturą X GC

W konkluzji Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł o uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w zaskarżonej części oraz utrzymanego nim w mocy orzeczenia Sądu I instancji w zakresie w jakim nałożono na oskarżonego obowiązek naprawienia szkody na rzecz pokrzywdzonego Zakładu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zarzutowi kasacji nie można odmówić słuszności. Zauważyć na wstępie trzeba, że w odnośnym fragmencie uzasadnienia wyroku oddalającego apelację Sąd Okręgowy wywodził, iż nie było przeszkód w nałożeniu na oskarżonego obowiązku naprawienia w całości szkody wyrządzonej przestępstwem, skoro nie uregulował on ciężących na nim należności i to pomimo wydania w postępowaniu cywilnym wyroków nakazujących spółce oskarżonego zapłatę tych należności. Sąd wyraził przy tym przekonanie, że środek probacyjny w postaci orzeczonego zobowiązania będzie dla oskarżonego swoistym „straszakiem”, skoro jego niewykonanie winno spowodować zarządzenie wykonania warunkowo zawieszanej kary pozbawienia wolności.

Jak stąd wynika, w przytoczonych motywach utrzymania w mocy orzeczenia o zobowiązaniu oskarżonego do naprawienia szkody Sąd Okręgowy nie odniósł się jednak w żadnym stopniu do podniesionego w apelacji zarzutu obrazy art. 415§5 kpk, w brzmieniu obowiązującym od 1 lipca 2003r (ustawa z dnia 10 stycznia 2003r. o zmianie ustawy Kodeks postępowania karnego., Dz.U. Nr 17, poz. 155). Przepis ten w zdaniu drugim stanowi, między innymi, że obowiązkowi naprawienia szkody nie orzeka się, jeżeli roszczenie wynikające z popełnienia przestępstwa jest przedmiotem innego postępowania albo o roszczeniu tym prawomocnie

orzeczone. Sąd Okręgowy, mimo ustalenia, że wyrokiem tegoż Sądu w postępowaniu cywilnym zasądono prawomocnie od oskarżonego kwotę roszczenia Zakładu Automatyki Przemysłowej E., nie wyjaśnił dlaczego powołany przepis nie znajduje w tym wypadku zastosowania.

Nie może ulegać wątpliwości, że norma zakazująca orzeczenia obowiązku naprawienia szkody, jeżeli o roszczeniu wynikającym z popełnienia przestępstwa prawomocnie orzeczono, aktualizuje się w niniejszej sprawie. Zakaz ten, stanowiący tzw. klauzulę antykumulacyjną, obejmuje zarówno orzekanie o obowiązku naprawienia szkody wyrządzonej przestępstwem na podstawie art. 46§1 kk, jak i o zobowiązaniu oskarżonego do naprawienia szkody na podstawie art. 72§2 kk (w poprzednim stanie prawnym art. 75§2 pkt 1 kk z 1969 r.) w wypadku warunkowego zawieszenia wykonania kary. Nałożenie obowiązku naprawienia szkody należy także, w myśl art. 107§2 kpk, do orzeczeń co do roszczeń majątkowych, którym nadaje się na żądanie osoby uprawnionej klauzulę wykonalności.

Nie może ulegać wątpliwości, że roszczenie, które było przedmiotem powództwa Spółki E. w sprawie o sygnaturze X GC ... Sądu Okręgowego w W., uwzględnione w całości w wyroku z 4 marca 2003r., jest tożsame z tym, na które H. W. wskazał w zawiadomieniu organów ścigania o popełnieniu przestępstwa oszustwa, gdy egzekucja zasądzonej w postępowaniu cywilnym kwoty okazała się bezskuteczna. Podstawa faktyczna uwzględnienia powództwa w postępowaniu cywilnym i zobowiązania do naprawienia szkody w postępowaniu karnym jest identyczna, a sprowadza się do ustalenia, że T. W., jako właściciel Spółki z o.o. nie zapłacił Spółce E. za wykonanie zamówionego projektu umówionej kwoty 73810 zł.

Niczego w omawianej kwestii nie zmienia zróżnicowanie w oznaczeniu strony zobowiązanej w wyrokach Sądów w postępowaniu cywilnym i karnym. W sprawie cywilnej (wyrok SO z 4 marca 2003r. sygn. X GC ...) stroną pozwaną była Spółka z o.o. „E.”, której T. W. był jedynym udziałowcem. W tym postępowaniu pozwany ponosił odpowiedzialność kontraktową, wynikającą z niewykonania zobowiązania z umowy o dzieło (art. 627 kc). W sprawie karnej natomiast, jako jedyny właściciel tejże spółki T. W. został skazany za przestępstwo, a jego odpowiedzialność za szkodę, już jako osoby fizycznej, oparto na podstawie deliktowej, tj. za czyn niedozwolony w rozumieniu art. 415 kc. Doszło zatem do zbiegu odpowiedzialności kontraktowej i deliktowej (art. 443 kc) w sytuacji, gdy to

samo zdarzenie faktyczne stanowiło niewykonanie zobowiązania, a zarazem czyn niedozwolony (popęlnienie przestępstwa oszustwa), przy czym stosując przepisy z obu reżimów odpowiedzialności ustalono zaistnienie szkody w tej samej wysokości. Uprawniony jest więc wniosek, że o roszczeniu wynikłym z popęlnienia przestępstwa przez T. W. orzeczono wcześniej prawomocnie w postępowaniu cywilnym, aczkolwiek na innej podstawie prawnej. (*res iudicata* – art. 199§1 pkt 2 kpc i art. 366 kpc). Przepis art. 415§5 kpk nie pozwalał w tej sytuacji na orzeczenie obowiązku naprawienia szkody.

Uchybienie przepisowi art. 415§5 kpk miało charakter rażący i wywarło istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku, a wcześniej – wyroku Sądu pierwszej instancji. W uwzględnieniu wniosku kasacji Sąd Najwyższy uchylił orzeczenia dotyczące obowiązku naprawienia szkody na rzecz spółki cywilnej E. zawarte w obu wyrokach.

Orzeczenie o kosztach sądowych postępowania kasacyjnego opiera się na art. 638 kpk.